

הלכות שבת סימן שסו

על ידי בנו שאינו סמוך על שלחנו (סו) אפלו הוא קטן, ועל ידי בתו (סח) שפגרה ואינה סמוכה על שלחנו, ועל ידי אשתו שאינו מעלה לה מזונות אפלו אין לה בית בקצרו. וילכתחלה טוב לחש לדברי שניהם היכא דאפשר: הגה ובדיעבד סומכין (סט) על דברי המקל בערוכו. וכן גדול (ע) שיש לו אשה, אף על פי שסמוך על שלחן אביו מופין על ידו (הג"א והגהות סמ"ק וכלי-כוס) אפלו לכתחלה. (עא) ואין צריך להודיע לאתם שזכה להם קדם השבת, אלא אם מודיעם בשבת מתר לטלטל (כל בו): **יא (עב)** כגני חברה שהיו מסבין לאכל וקודש עליהם היום, (עג) הפת שעל השלחן סומכין עליה משום ערוכו; **להוא שמסבין בבית, שהוא מקום (יד) הראוי להניח שם ערוכו, (עד) אכל בקצרו לא (עה) (והוא הדין אם יש להם פת בשתפות באחד מן הבתים, (עו) סומכין עליו משום ערוכו): יב * על מצות ערוכו, (עז) יכול לערב בערו: יג * למצוה לחזור (עה) אחר ערוכי הצרות: יד * סומכין על מצות ערוכו: טו * על מצות ערוכו: טז * אמתי מקרב, (פ) בשעה (פא) שמקבץ אותו מבני**

באר היטב

תחלת ערוכו: (יד) הראוי. עין בחשובת חכם צבי סימן קיא: (טו) ערוכו. צ"ע אם אדם אחר שאינו דר באותו העיר יכול לקרבו בקרב זה, ונ"ל דיכול לקרבו, דהא אלו לא ערבו אף הוא היה אסור לטלטל, וא"כ גם הוא שך במצוה זו, מ"א, ע"ש. והעקר דהמשמש יתן הערוכו להכריז ויזכרו לכל הקהל על ידו, וכ"כ במנהגים. וז"ל אם חשקה ליל י"ט ראשון ולא זכה אסור לזכות ב"ט כמ"ש סימן תקכח אלא על תנאי, ואם י"ט אינו סמוך לשבת אין לערב בקטח שלנו מנג' לנג', עין רמ"ש ש"ע. ואומר לכל שבתות השנה, כמ"ש

משנה ברורה

ורצה לומר, ואקלת שם המזונות שנותן לה בעלה, וסלקא דעתך דמגו דנקי' לעצמה בערוכו זה בשביל ביתה תזכה בערוכו גם לאחרים, קא משמע לן דלא; והשעם, דבאמת לעצמה אין צריכה ערוכו כלל, דגמשתת אחר בעלה⁽⁸⁴⁾. (נג) כדלקמן בסימן שע סעיף ו, וליקא מגו: **(סז) אפלו הוא קטן⁽⁸⁵⁾**. כיון דלענין מצוה יש לו יד לזכות לעצמו כשאינו סמוך על שלחן אביו⁽⁸⁶⁾: **(סח) שפגרה ואינה סמוכה**. ורצה לומר, דוקא באופן זה, ולא בדעה הראשונה דסבירא לה דכשפגרה אפלו בסמוכה מזה על-ידיה; וכן בעל-ידי אשתו, דוקא היכא שאין מעלה לה מזונות, דאז מצוה לה לעצמה ולא לבעלה: **(סט) על דברי המקל בערוכו⁽⁸⁷⁾**. ורצה לומר, (ג) בין קטן ואין סמוך על שלחנו או גדול אף שסמוך, וכן בעל-ידי אשתו אף על-פי שפעלה לה מזונות: **(ע) שיש לו אשה⁽⁸⁸⁾**. וכו'. שעושה הכל על דעת עצמו ולא על דעת אביו⁽⁸⁹⁾: **(עא) ואינו צריך להודיע**. דזכין לאדם שלא בפניו: **יא (עב) כגני חברה וכו'**. אשמועינן בזה שני דברים: אחד, אף על-גב שלא הניחו לכתחלה להם פת ערוכו, גם, דאפלו (גד) אותו הפת לא היה מתחלה של פלס, כי אם כפרושו⁽⁹⁰⁾, אפלו הכי כיון שזמנן לאכל לעומו⁽⁹¹⁾ ויכולין לאכל לדעתם, הרי הוא כאלו נשתתפו בו עמו ויש להם בו זכות, ועל-כן אם הוא קדם עד לאחר בין השמשות סומכין עליו משום ערוכו: **(עג) הפת שעל השלחן וכו'**. לכאורה בעינן שיהיה אז עדין אצלם פת אחד שלם, וכנ"ל בסעיף ו, או אפשר כיון דלא הביאו פתם אלא בעל-הבית זמנן לטעוד משלו, דינו דומה להא דסעיף ז, וכן משמע בתוספת-שבת, אכל באמת יש לחלק ביניהם, וצריך עיון: **(עד) אכל בקצרו לא**. דחצר לאו בר-דירה הוא: **(עה) והוא הדין אם יש להם וכו'⁽⁹²⁾**. דין זה הוא זו ואין צריך לומר זו. ובתוספת-שבת פתח, דקא משמע לן דסומכין עליו בחזקת שהוא קדם אף על-פי שאין יודעין בעצמן, משום דמוקמינן לה אהזקתה: **(עו) סומכין עליו משום ערוכו**. ומשום שתופי' מבואות יכולין לסמך אף פשטנא באחד מן הצרות [גמרא]: **יב (עז) יכול לערב בערו**. אפלו משל הקטן שלא מדעתו, (נ) מפני שהוא לו כגן-בית⁽⁹³⁾, שיכול לערב משל בעל-הבית שלא מדעתו, כמו שיתבאר בסימן שסז: **יג (עח) אחר ערוכי הצרות**. כדי שלא יבואו לטלטל באסור⁽⁹⁴⁾: **יד (עט) על מצות ערוכו⁽⁹⁵⁾**. ואפלו (נ) אדם אחר שאינו דר באותה העיר ורצה לשבת שם בשבת, יכול לקרבו בקרב זה, דהא אלו לא ערבו זהה גם הוא אסור לטלטל, ואם כן גם הוא שך להערוכו. ועין מה שכתבנו עוד בזה בבאר הלקה. אם מניח ערוכי-תבשילין וערוכי-תצרות בזמן אחד (ז) מקרב בקרב אחת על שתייהן, דהינו "על מצות ערוכו", ואומר הנפסח "בהדין ערוכא" על כל אחד ואחד כפי נסחו. ובתני-אדם כלל קב פתח, שיאמר "על מצות ערוכי תבשילין וערוכי תצרות"⁽⁹⁶⁾, ואומר "בדין זה שרא לן לאפניו וכו' ולטלטל מבית לחצר" וכו': **טו (פ) בשעה וכו'**. מפני שכל המצות מקרב עליהם עובר לעשותן. וז"ל מה שכתב הרמ"א לעיל בסעיף ו דהמנהג לקבץ קמח מבתי העיר, אין לקרבו בשעת קבוץ, דהוי עובר דעובר כל-זמן שלא נאפה הפת: **(פא) שמקבץ וכו'**. הבית יוסף והב"ח כתבו בסימן שצד דצריך לקרבו

שער הציון

(91) בית-יוסף בשם הרא"ש. וקצת קשה. דהא פאמא לא בריא הלכה אם דבריו כפי הדין או כפי יהודא פן בבא, אלא שמתחמת ספק נקטין דבריו שניהם להקל בערוכו, ואם פן בענינו דנפקא מינה חמרא ניקא להפך דהלכה כרבי יהודא פן בבא דאוסר בנשים, ואם פן צריכה לערוכו ושך מגו לענין לזכות לאחרים: (92) בית-יוסף: (93) תוספות ורשב"א וריטב"א: (94) (נ) הג"ז: (95) מגן-אברהם ורש"א: (96) חידושי רבי עקיבא איג' בשם תשובת מהר"ם דייבטוין: (א) עיין במשנה-ברורה לעיל (סעיף-קטן ט) ובמחצית-השקל (סעיף-קטן כ).

י טור כ ערוכו פיה
כלשון קמא ל שם
אוקומא
מ קודמי פקד ד
דערוכו ל טור בסימן
שעה מקבץ דתי
גרי וקני ערוכו סי'
שם קבור וקב"ס
בפיק א מהלכות
ערוכו ע ש ע"ש

מתנה כו'. ועין בשו"ת מאמר-מורכבי סימן ט שכתב שיש לעין בזה למאי דקו"ל בסימן שעא דאפלו קטן אוסר, א"כ מת אחר והניח ושתו לקטן שלא היה עדין בעולם בשעת קניית הערוכו. דהא קו"ל המזכה לערב לא קנה, ולא שמענו מי שהעודר מחמת זה לעשות ערוכו מחדש, וע"ש שפליג בדין קני ע"מ להקנות לערב, ע"ש. ולפענ"ד י"ל דדוקא קטן אוסר אכל עבר אינו אוסר, אף דזכה בדיעה דאמי ממלא, מ"מ כיון שאינו בעולם תהא לה כדירה בלא בעלים ואינו אוסר:

עד שבת⁽⁹⁷⁾. ומיהו אם שכתו לזכות עד שבת מתר לטלטל, כמ"ש רמ"א ס"ו.

באר הלקה

על שלחנו, ואפלו אוכל בחנם [פרשה וא"ן]: * **מקרב וכו'**. ובמקום שהגו לעשות בשביל כל הקהל⁽⁸⁷⁾ בערב-פסח ואחר ורצה לעשות לעצמו בכל ערב-שבת, כמו שכתבו כמה אחרונים דלכתחלה טוב להגב פן, אין קדאי שיקרב עליו, וגם נכון שערובו יתן גם-כן לאחר לזכות בשביל כל העיר, דאם ירצה באמת לחלק עצמו מן העיר יש מקום לומר שיאסרו אלו על אלו. ועין בסימן שצב: * **על מצות ערוכו**. עין משנה ברורה מה שכתבנו לענין אדם אחר ששוכת בעיר יכול לקרבו בקרב זה. ואפלו לא יהיה שם רק ביום-טוב ולא בשבת שאחרי, מהני לה הערוכו [לענין דברים שאין בהם צורך כלל, כמו שכתוב ריש סימן תחית בהג"ה]. וז"ל זה אם אין דעתו לשאר שם לא לשבת ולא ליום-טוב אין יכול לקרבו, ולא דמי למאי דקמא לן בעלמא דהעושה מצוה לאחר כגון שקובע מיונה וכהאי גוונא דיכול לקרבו, שם עבדי מעשה, מה שאין כן בזה שהוא רק בקרב בעלמא, שהערוכו כבר נתקבץ על-ידי אחר. אכן לפי מנהגנו לכתחלה, דלאחר שקבץ השמש הערוכו מקל הבתים נותן להכריז לזכות לכלם ולקרבו וכו' ראוי לעשות, כמו שכתבנו לעיל בסעיף-קטן מה במשנה ברורה, יכול לעשות זה גופא גם על ידי אחר שאינו מבני העיר, דהזכיר שזוכה לאחרים חשוב כמעשה, כל זה

ערוכו, גם, דאפלו (גד) אותו הפת לא היה מתחלה של פלס, כי אם כפרושו⁽⁹⁰⁾, אפלו הכי כיון שזמנן לאכל לעומו⁽⁹¹⁾ ויכולין לאכל לדעתם, הרי הוא כאלו נשתתפו בו עמו ויש להם בו זכות, ועל-כן אם הוא קדם עד לאחר בין השמשות סומכין עליו משום ערוכו: **(עג) הפת שעל השלחן וכו'**. לכאורה בעינן שיהיה אז עדין אצלם פת אחד שלם, וכנ"ל בסעיף ו, או אפשר כיון דלא הביאו פתם אלא בעל-הבית זמנן לטעוד משלו, דינו דומה להא דסעיף ז, וכן משמע בתוספת-שבת, אכל באמת יש לחלק ביניהם, וצריך עיון: **(עד) אכל בקצרו לא**. דחצר לאו בר-דירה הוא: **(עה) והוא הדין אם יש להם וכו'⁽⁹²⁾**. דין זה הוא זו ואין צריך לומר זו. ובתוספת-שבת פתח, דקא משמע לן דסומכין עליו בחזקת שהוא קדם אף על-פי שאין יודעין בעצמן, משום דמוקמינן לה אהזקתה: **(עו) סומכין עליו משום ערוכו**. ומשום שתופי' מבואות יכולין לסמך אף פשטנא באחד מן הצרות [גמרא]: **יב (עז) יכול לערב בערו**. אפלו משל הקטן שלא מדעתו, (נ) מפני שהוא לו כגן-בית⁽⁹³⁾, שיכול לערב משל בעל-הבית שלא מדעתו, כמו שיתבאר בסימן שסז: **יג (עח) אחר ערוכי הצרות**. כדי שלא יבואו לטלטל באסור⁽⁹⁴⁾: **יד (עט) על מצות ערוכו⁽⁹⁵⁾**. ואפלו (נ) אדם אחר שאינו דר באותה העיר ורצה לשבת שם בשבת, יכול לקרבו בקרב זה, דהא אלו לא ערבו זהה גם הוא אסור לטלטל, ואם כן גם הוא שך להערוכו. ועין מה שכתבנו עוד בזה בבאר הלקה. אם מניח ערוכי-תבשילין וערוכי-תצרות בזמן אחד (ז) מקרב בקרב אחת על שתייהן, דהינו "על מצות ערוכו", ואומר הנפסח "בהדין ערוכא" על כל אחד ואחד כפי נסחו. ובתני-אדם כלל קב פתח, שיאמר "על מצות ערוכי תבשילין וערוכי תצרות"⁽⁹⁶⁾, ואומר "בדין זה שרא לן לאפניו וכו' ולטלטל מבית לחצר" וכו': **טו (פ) בשעה וכו'**. מפני שכל המצות מקרב עליהם עובר לעשותן. וז"ל מה שכתב הרמ"א לעיל בסעיף ו דהמנהג לקבץ קמח מבתי העיר, אין לקרבו בשעת קבוץ, דהוי עובר דעובר כל-זמן שלא נאפה הפת: **(פא) שמקבץ וכו'**. הבית יוסף והב"ח כתבו בסימן שצד דצריך לקרבו

הַלְבוּת שֶׁת סִימָן שֵׁמוֹ

ביאורים ומוספים

כנשוי ומזכים על ידו. אבל אם רק התארס ולא נישא, אין מזכים על ידו, שעדיין הוא עושה על דעת אביו.

[משנב ס"ק עב]

וְלֹא הִקְנָה לְהֵן אוֹתוֹ פֶּת בְּפִרוּשׁוֹ⁽⁸⁰⁾.

80 ועל כן המתארחים בבתי הארחה, וכבר מערב שבת יש שם חדר עוגות וכדו' שעומד לשימוש האורחים, או חלות במטבח שיש אפשרות לקחתן בבין השמשות [ומונחים בחדר שיש בו ד' אמות על ד' אמות], אפשר לסמוך על עוגות או חלות אלו משום עירוב, אף שלא הקנו להם אותן בפירוש.

אכן כל זה הוא לשיטת המשנב לקמן (סי' שעד ס"ק ה, ובביה"ל סי' שפב ס"א ד"ה צריך) שסובר שהדין שבעל הבית שהיה שותף עם שכניו בפת סומך על כך לעירוב, הוא גם באופן שאחד מוכה את פתו לכל שכניו שלא לשם עירוב. אבל החו"א (א"ר"ח סי' צ ס"ק כד) הסתפק בזה, שיתכן שרק בהביא כל אחד פת מעצמו נשתתפו מועיל הדבר אף שלא היה על כך שם עירוב, אבל כשאחד מוכה מפתו לכולם, לא מועיל הדבר אם לא חל על הפת שם עירוב. ומה שמועיל כאן במסובין על שולחן בעל הבית, פירש החו"א שהוא משום שכשהם מסובין על שולחן אחד יש בזה עירוב הדעת. ולדבריו אין ברור להקל באופן הנ"ל שאינם מסובין על שולחן אחד ואין עירוב הדעת ביניהם [וראה מה שכתב בדעת החו"א בספר תיקון מבוואר פ"טו הע' 24].

[משנב שם]

כִּינּוּן שְׂזֵמָן לְאֶכָל עֲמִי⁽⁸¹⁾.

81 באופן שבני החבורה לא היו מסובין מערב שבת, אלא שבעל הבית הזמינם לאכול אצלו בשבת, כתב החיי אדם (כלל עג ט"ז) שאין אומרים שכבר זכו בפת בערב שבת. והוכיח כן מהמשנה (ביצה מ, א) שמי שזימן אליו אורחים, לא יוליכו בידם מתנותיהם אלא אם כן זיכה להם מערב יום טוב.

[משנב ס"ק עה]

וְהוּא הִדִּין אִם יֵשׁ לָהֶם נְכוּ⁽⁸²⁾.

82 דין זה, כתב החו"א (א"ר"ח סי' צ ס"ק כט) שהוא דוקא אם הם שותפים בפת אחת, אבל אם כל אחד נתן ככרו [שלא לשם עירוב], אין סומכים עליהם משום עירוב.

[משנב ס"ק עז]

מִפְּנֵי שֶׁהוּא לוֹ כְּכֵן-בְּיִת⁽⁸³⁾.

83 מקור דין זה הוא במרדכי (עירובין פ"ד סי' תקב), והוא ביאר טעם אחר לדין זה, שאפורפוס נחשב לשכירו ולקישו של הקטן. [אכן דעת רוב הראשונים שלא נתחדש דין שכירו ולקישו בישראל, וגם השו"ע לא העתיק דין שכירו ולקישו בישראל, ולכן הביא המשנב טעם אחר].

[משנב ס"ק עח]

כְּדִי שֶׁלֹא יִבְאוּ לְטַלְטֵל בְּאֶסוּר⁽⁸⁴⁾.

84 ומטעם זה כתב בשו"ת חתם סופר (א"ר"ח סי' צט), שיש גם מצוה לחזור אחר תיקון המבואות והחצרות שיהיו מתוקנים במחיצות כדין, כדי שלא יבואו לטלטל באיסור. והתשב"ץ (ח"ב סי' לו) כתב, שאלמלא טירדת הלימוד, דרך תלמיד חכם לתקן העירוב (כמבואר בגמרא (עירובין סח, א) שרבה בר בר חנה שאל את אביי מדוע **המשך במילואים עמוד 19**

[משנב ס"ק סו]

דְּבִקְמַת לְעֶצְמָה אֵין צְרִיכָה עֲרוּב קָלָל, דְּנִמְשַׁקֵּת אַחַר בְּעִלְהָ⁽⁷⁴⁾.

74 ואם הבעל נותן לה מעות למוזנותיה ואינו נותן לה פת ממש, כתב הבי"ר (ד"ה ולא על ידי) שאין הבדל בזה, ובכל אופן אין ביתה צריך עירוב [וחלק בזה על התוס' בעירובין עט, ב, ד"ה ועל].

[משנב ס"ק סז]

אֶפְלוּ הוּא קָטָן⁽⁷⁵⁾.

75 ושיעור קטן שאפשר לזכות על ידו, בירושלמי (עירובין פ"ז ה"ו) מוכח שהוא משהגיע לעונת הפעוטות. אולם בגמרא (גיטין סד, ב) נראה, שהשיעור הוא משהגיע לדרגת 'צרות חורקו, אגו ונטול'.

[משנב שם]

כְּשֶׁאֵינוֹ קָמוּן עַל שְׁלֵמָן אֶבְי⁽⁷⁶⁾.

76 ובני בנים הסמוכים על שולחן זקנם, כתב הערוך השלחן (סכ"א) שמותר לזכות על ידם, משום שאין להם דין סומכים על שולחנו.

[משנב ס"ק סט]

עַל דְּבָרֵי הַמְּקַל בְּעִירוּב⁽⁷⁷⁾.

77 יש אופנים שבהם אין הולכים אחר המיקל בעירוב:

א. הרא"ש (עירובין פ"ב ס"ב ד) הביא בשם מהר"ם, שרק במחלוקת תנאים הולכים אחר המיקל בעירוב, ולא במחלוקת אמוראים. [ובהמשך דבריו הביא שהמהר"ם הוכיח שדעת רבנו חננאל שגם במחלוקת אמוראים הולכים אחר המיקל בעירוב, והרא"ש ישב את דברי הר"ח ונראה שהסכים עמו, וכן כתבו הרשב"א (עירובין פ, ב) והריטב"א (שם פט, א)].

ב. עוד כתב שם בשם המהר"ם, שרק בדיני עירובי חצרות הולכים להקל, ולא בדיני מחיצות, וכן כתבו הרשב"א והריטב"א (הנ"ל). [אמנם הרא"ש עצמו (שם) כתב שגם במחיצות הולכים אחר המיקל].

ג. הגר"א (א"ר"ח סי' שצח ס"ה) כתב, שלדעת המהר"ם והרא"ש הולכים אחר המיקל בעירובין גם ביחיד נגד רבים, ולדעת הר"ף והרמב"ם ועוד ראשונים הלכה כרבים אפילו לחומרא.

ד. החו"א (א"ר"ח סי' קיב ס"ק י) כתב, שרק במחלוקת שבגמרא הולכים אחר המיקל בעירוב גם ביחיד נגד רבים, אבל במחלוקת הפוסקים דעת הרוב היא ההלכה, ואין הולכים אחר המיקל כשהוא יחיד. אמנם הברכי יוסף (סי' שנח ד"ה עוד ק"ק) כתב, שגם במחלוקת הפוסקים הולכים אחר המיקל.

[משנב ס"ק ע]

שֶׁיֵשׁ לוֹ אֶשְׁהָ⁽⁷⁸⁾.

78 ואם הגדול סמוך על שולחן אביו שלא מחמת התחייבות, אלא שאביו ממשיך להחזיקו גם לאחר שכלה זמן ההתחייבות, כתב הערוך השלחן (סכ"ב) שלפי מה שכתב הוא עצמו בחו"מ (סי' רע ס"ה) שבאופן זה מציאתו לאביו, אם כן לדעה השניה בשו"ע שגדול היינו מי שאינו סמוך על שולחן אביו, גדול זה אפילו שהוא נשוי נחשב לסמוך על שולחן אביו, ואין מזכים על ידו, ואם כן להלכה יש להחמיר לכתחילה שלא לזכות על ידו [אולם מסתימת הפוסקים והרמ"א משמע שבכל אופן מזכים על ידו לכתחילה].

[משנב שם]

שְׁעוֹשֶׂה הַכֵּל עַל דַּעַת עֶצְמוֹ וְלֹא עַל דַּעַת אֶבְי⁽⁷⁹⁾.

79 וכן אם נשא אשה וגירשה, כתב הכף החיים (ס"ק קיד) שדינו

מילואים

הלכות שבת סימן שסו

המשך מעמוד הקודם

משום שהבי"ח הקשה למאן דאמר שאין סומכין על שיתוף במקום עירוב, ואילו דברי הגר"א הם למאן דאמר סומכין על שיתוף במקום עירוב.

[ביה"ל ד"ה נוראה לין]

[הגר"א בסימן זה מכתב לישב זה⁶⁵].

(45) והחזו"א כתב (א"ח סי' צ ס"ק ז), שדברי הביה"ל אינם מדוקדקים, עירוב.

הלכות שבת סימן שסו

המשך מעמוד 462

(60) ואם ניטל מהפת של אורו או עדשים אחד מארבעים ושמונה, כתב החזו"א (א"ח סי' קא ס"ק ב) שדינו כפרוסה ואינו מועיל לעירוב, מאחר שאינם חייבים בהפרשת חלה.

(61) וטעם הדבר כתב התוספת שבת (ס"ק כד), כיון שאינו מאכל לרוב בני אדם, ועיקר העירוב הוא משום דירה שאדם קובע דירתו שם מחמת פת זו. והשו"ע הרב (סי"א) כתב, שפת דוחן אינה נקראת פת.

ולערב בלחמניות, כתב הדרכי משה (אות א) בשם רבנו ירוחם (תולדות אדם וחוה נ"ב ח"י) שאפשר לערב בהם, ולפי זה כתבו העצי אלמוגים (ס"ק טז) והערך השלחן (ט"ז), שאפשר לערב בכל פת הבאה בכיסנין. [מקור הדברים הוא בגמרא בברכות (מב, א) שרב יהודה אמר בשם שמואל שמעריבים בלחמניות, ופירש רש"י שם שלחמניות הן אובליא"ש, ולעיל שם (מא, ב) ד"ה פת) כתב, שאובליא"ש היא פת הנילושה עם הרבה תבלין, וזהו פת הבאה בכיסנין].

[ביה"ל ד"ה אין]

אפשר דהקא נמי ניקא כן⁶⁹.

(59) ואף שלכתחילה מעריבים דוקא בפת, מ"מ בדיעבד אם שכחו ולא עירבו, כתב החיי אדם (כלל עג ט"ו) שאם ישלחו יחד בקדרה אחת סומכים על כך משום עירוב, ובטעם הדבר כתב בנשמת אדם (אות יא), שסומכים על שיתוף במקום עירוב, והוסיף שזו כוונת הרוקח (סי' קמג) שכתב לגבי עירובי חצרות שאם מבשלים יחד בקדרה אין צריכים לערב. ושני חידושים יש בדבריו: א. שאפשר לערב בכל דבר מוון. ב. שאף שלא הניחו קדרה זו לשם עירוב מ"מ מועיל, כיון בעל הבית שהיה שותף עם שכניו. אמנם החיי אדם לא התיר בכל מוון אלא מדין שיתוף, והבי"ח (כאן) כתב בדעת הטור שאפילו לעירוב מועיל בדיעבד כל דבר מוון, וראה בעצי אלמוגים (סי' שפ"ו ס"ק ו) שהשיג על דבריו.

[משנ"ב ס"ק מז]

בפת ארז ועדשים⁶⁰. שדרך העולם לאפותו ולאקלו, מה שאין כן בדתין⁶¹.

הלכות שבת סימן שסו

המשך מעמוד רלב

בעלה. המאמר מרדכי (ס"ק ה) ביאר באופן אחר מה הטעם שהקלו לפסוק בעירוב כרבנן.

[משנ"ב ס"ק טג]

דאז שרף מציתתה לאבקה⁷³.

(73) וטעם הדבר, כדי שלא יהיה ביניהם איבה וישיאנה למנוול ומוכה שחין (כתובות מה, ב), וחלק הבי"ע על הטור שפסק שיכול לזכות על ידי בתו שאינה סמוכה על שולחנו. אמנם הבית מאיר (סי' כתב, שהטור דיבר דוקא באופן שהבת נישאת ונתגרשה, שבכך יצאה מרשותו ואינו יכול להשיאה, ולכן אין מציאנה לאביה ויכול לזכות על ידה את העירוב.

תבשילין, שיכול לזכות על ידי עבדו ושפחתו העברים שהם קטנים, משום שקטן זוכה לאחרים דבר שהוא מדברי סופרים.

[משנ"ב ס"ק ס]

לאפוקי ממתן דאמר בגמרא דדוקא היכא דיש לה לעצמה בית בתצורה⁷².

(72) ומשום שהלכה כרבנן (קידושין כג, ב) שיש קנין לאשה בלא בעלה, ולכן יכולה האשה לזכות את העירוב גם כשאינו לה בית באותה חצר. וכתב העצי אלמוגים (ס"ק כ) שרק לענין עירוב הקלו לפסוק כרבנן, אולם לענין שאר דברים הלכה כרבי מאיר (שם) שאין קנין לאשה בלא בעלה, וכן פסק הש"ע (יו"ד סי' רכב ס"א) שאין קנין לאשה בלא

הלכות שבת סימן שסו

המשך מעמוד 464

הראב"ד (שם), שאנו מברכים 'וציונו' לומר שאין אנו רשאים לטלטל בלא עירוב, וציונו שכשנרצה להוציא מן הבית לחצר שנערב.

[משנ"ב שם]

שיאמר "על מצות ערובי תבשילין וערובי תצרות"⁸⁶.

(86) משום שעדיף לפרט את הברכה, וכן פסק המטה אפרים (סי' תקפא ס"ט), ובקצה המטה (שם אות קכו) הביא ראייה מדברי הגמרא (ברכות מ, א) 'תן לו מעין ברכותיו'. ובשו"ת דובב מירשים (א"ח סי' קג) כתב טעם אחר, שאין עושים מצוות חבילות חבילות.

[ביה"ל ד"ה מברן]

ובמקום שנהגו לעשות בשבילי קל הקהל⁸⁷.

(87) ראה מה שכתבנו במשנ"ב לעיל ס"ק לג, האם מותר להניח שני עירובים בב' מקומות.

מבוי שגרים בו תרי גברי רברבי כרבנן, לא עושים בו עירוב ואף לא שיתוף, ומי שלבו נוקפו בזה, הדיעות גמורה היא או מינות נורקה בו, וזכות גדולה היא לתקן העירוב, למנוע הקלקול שיבואו רבים לטלטל בלי עירוב.

[משנ"ב ס"ק טז]

'על מצות עירוב'⁸⁵.

(85) כוונת הברכה היא, שציונו על מצות התיקון הגדול להישמר מאיסור הוצאה. וכתב בשו"ת חתם סופר (א"ח סי' צט), שאין הכוונה שציונו על איסור הוצאה וטלטול בשבת, משום שאם כן צריך היה נוסח הברכה להיות 'ואסר לנו את ההוצאה', כשם שמברכים בחופה 'ואסר לנו את הארוסות'. ועוד, שאין סברא לברך על איסור הוצאה יותר מעל שאר המלאכות. וכן פירש המגיד משנה (פ"ו מהל' עירובין הכ"ד) בדעת